

KEN JE TECHNISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN!

Met behulp van kengetallen kan je de evolutie van de productie op je varkensbedrijf opvolgen. Bovendien kan je er de impact van managementveranderingen in de tijd mee beoordelen. Maar kennen we de belangrijkste kengetallen in de verschillende productieafdelingen wel? – Naar: Dier&Welzijn, Thomas More Kempen

Kengetallen zijn cijfers die uit de technische (en/of financiële) gegevens van een varkensbedrijf worden berekend en op een

snelle manier een indicatie van het bedrijf kunnen geven. Ze beschrijven voorname-lijk de productiviteit en het voederverbruik.

Een zeug wordt best opgeruimd wanneer ze na één herinseminatie nog niet drachtig is.

In de zeugenafdeling

In de zeugenhouderij hebben kengetallen enerzijds betrekking op de zeugen en anderzijds op de biggen.

Vervangingspercentage Het vervangingspercentage in de zeugenafdeling bedraagt doorgaans 40 tot 45%. Er moet daarbij rekening worden gehouden met 10% uitval vóór de gelten werpen. Deze gaan dus nooit in productie. Een zeug wordt best opgeruimd wanneer ze na één herinseminatie nog niet drachtig is.

.....
Kengetallen geven op een snelle manier een indicatie over de productie van het varkensbedrijf.
.....

Worpindeks Verschillen in lengte van zoogperiode beïnvloeden de worpindeks. Hier liggen het drie- en vierwekensysteem het verst uit elkaar. De worpindeks daalt naarmate de lengte van de zoogperiode toeneemt. Voer best een standaardisatie door. Tel daarom alle dieren vanaf een leeftijd van 240 dagen mee bij het berekenen van de worpindeks.

Interval Het interval spenen-eerste inseminatie is een belangrijke parameter bij het beoordelen van de fertiliteit. Het interval spenen-bronst (SBI) is problematisch als dit bij 10% van de zeugen oploopt tot meer dan 10 dagen.

Verliesdagen De verliesdagen per afgevoerde zeug worden berekend door voor alle zeugen met afvoerdatum het verschil te maken tussen de afvoerdatum en de laatste spendatum van de zeug. De resultaten voor de zeugen met afvoerdatum worden opgeteld. Vervolgens wordt deze som gedeeld door het aantal zeugen met afvoerdatum.

ADLO-PROJECT

Op 1 oktober 2011 startte het ADLO-demonstratieproject 'Economische en technische kengetallen in het moderne varkensbedrijf'. De doelstellingen van dit project zijn een betere valorisatie/rentabiliteit van een varkensbedrijf door economische kengetallen onder de aandacht te brengen. Hierdoor kan het aanwezige productiepotentieel van de zeugen en vleesvarkens beter en meer duurzaam worden benut. Het project focust op 3 kengetallen in de varkenshouderij, met name het productiegetal in de kraamstal, hokdensiteit in de biggenbatterij en voederconversie in de vleesvarkenfase. Projectpartners zijn Thomas More Kempen (voordien K.H.Kempen, Geel), Hogeschool Gent, Proef- en Vormingsinstituut Limburg (PVL in Bocholt), Vlaams Varkensstamboek, Katho (Roeselare) en Boerenbond. Dit demonstratieproject wordt medegefinancierd door de Europese Unie en het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid. In het kader van dit demonstratieproject worden een aantal demonstratieproeven gepland. Daarnaast plant men discussiedagen, studiedagen, een brochure en bedrijfsbezoeken. Interesse? Neem een kijkje op www.diereninformatie.be of neem contact op via varkens@khk.be.

Voerverbruik Het voerverbruik per zeug per jaar krijgt steeds meer aandacht. Streef ernaar om dit onder 1100 kg te houden.

Biggen in het kraamhok

Tegenwoordig streeft men in de zeugenhouderij naar een productiegetal van 30 of meer. De kwaliteit van de biggen blijft hierbij echter belangrijk.

Groei Hanteer een minimale groei van 5 kg op 20 dagen. Om voldoende goed te groeien, moet een big voldoende kunnen zogen. Helaas, bij genetische selectie is het aantal functionele spenen van de zeug niet evenredig geëvolueerd met het aantal geboren biggen. Verstrek kunstmelk en gebruik *rescue decks* om de overtallige biggen toch groot te brengen.

Doodgeboren biggen Tracht het aandeel doodgeboren biggen – biggen die net voor of tijdens de geboorte zijn gestorven – onder 5% te houden. Bij een bedrijfsprobleem moet je nagaan of het effectief doodgeboorte of sterfte direct na de geboorte betreft.

Gewicht Het geboortegewicht is een kengetal dat aan belang wint. Door grote worpen daalt het gemiddelde geboortegewicht van de biggen, wat geen goede zaak is. Biggen met een te laag geboortegewicht hebben immers een beduidend lagere groei. De grote uitdaging is dan ook om kleine biggen en achterblijvers goed te doen eten.

Het speengewicht is afhankelijk van een aantal factoren, waaronder de speenleeftijd. Deze is zelf afhankelijk is van het wekensysteem. Het verleggen van biggen veroorzaakt een verminderde dagelijkse groei. Toch is het waarschijnlijk dat verlegde biggen beter groeien dan wanneer ze niet verlegd zouden zijn, doordat ze opgroeien met biggen van gelijke gewichten. Verleggen heeft dan weer het nadeel dat ziekten zich gemakkelijker doorheen de kraamstal verspreiden.

In de biggenbatterij

Kengetallen in de biggenbatterij zijn voornamelijk gefocust op gewicht, zowel van de dieren als van het voeder. Het bijhouden van kengetallen in de biggenbatterij heeft zijn nut in de Nederlandse varkenshouderij al bewezen, maar in België staan we zover nog niet ...

Speenleeftijd De toegenomen biggenproductie leidt op veel bedrijven tot jonger spenen en tot een lager speengewicht. Jonger spenen impliceert dat de biggen vroeger op uitsluitend vast voeder moeten leven, terwijl ze dit nog niet gewend zijn. Hierdoor nemen ze mogelijk te weinig vast

voer op, waardoor een tekort aan nutriënten ontstaat. Daarnaast zorgt deze plotse wijziging ook voor problemen in het maag-darmkanaal, dat nog onvoldoende ontwikkeld is. Diarree en een lagere groei en ontwikkeling zijn daarvan gevolgen.

Speen- of startgewicht Door het vervroegen van de speenleeftijd daalt het startgewicht van de biggen. Ten gevolge van introductie van het vierwekensysteem is het gemiddeld speengewicht gedaald naar 6 kg, tegenover een gemiddeld speengewicht van 7,5 kg in een drieweakensysteem. Het lichaamsgewicht blijft echter een belangrijke parameter en oefent een sterke invloed uit op de verdere groei van het dier. Achterblijvers zullen nooit goed presteren. Dit betekent dat opfokproblemen in de kraamstal de prestaties in de biggenbatterij en vleesvarkensfase beïnvloeden.

Daarnaast is vastgesteld dat biggen met een hoger speengewicht beter doorgroeien in de biggenbatterij, waardoor de trajectduur korter is en het eindgewicht sneller wordt bereikt.

Voederconversie Onder de term voederconversie verstaat men de hoeveelheid opgenomen voer per kg groei van een dier. Deze hangt nauw samen met de groei en de hoeveelheid voer per dag. De voederconversie kan sterk stijgen door overmatig vermorsen, maar neemt ook toe in functie van de leeftijd van de biggen.

Uitval De uitval in de biggenbatterij moet lager zijn dan 2%. Om de uitval te beperken, moeten biggen een voldoende hoog speengewicht hebben, ongeacht het gekozen wekensysteem.

Hokdensiteit Er is een tendens naar de productie van meer en meer biggen per jaar. Een verhoogde biggenproductie in

Een hogere hokbezetting resulteert in competitie voor voer en water en meer agressie.

Dagelijkse groei Verschillende factoren, zoals huisvesting, klimaat en diergezondheid, kunnen een te lage biggenproductie veroorzaken. Ook de beschikbaarheid van water kan een rol spelen. Controleer telkens of de drinknippels functioneren, want biggen die onvoldoende water kunnen drinken, zullen ook minder voer opnemen. Ook het mengen van diergroepen bij opzet veroorzaakt een tijdelijk verlaagde voeropname en bijkomend een verminderde dagelijkse groei, door het opnieuw instellen van de sociale rangorde.

combinatie met de beperkte uitbreiding van de biggenbatterij en de beperkte verhoging van het aantal vleesvarkenplaatzen kan in een huisvestingsprobleem resulteren. Dit leidt tot een hogere bezetting, wat resulteert in competitie voor voer en water en meer agressie. Verlaagde zoötechnische prestaties zijn het gevolg. Ook de infectiedruk zal stijgen, waardoor de voeropname en de groei dalen. Wettelijk gezien moeten varkens van 10 tot 20 kg en van 20 tot 30 kg respectievelijk beschikken over 0,20 en 0,30 m² per

dier. Onderzoek suggereert echter dat de oppervlakte per dier van 0,27 m² (voor biggen van 10 tot 20 kg) en 0,35 m² (voor biggen van 20 tot 30 kg) is aangewezen voor een optimale groei en voederconversie.

Kengetallen bij de vleesvarkens

In de vleesvarkensfase worden nauwelijks kengetallen geregistreerd. Dit is gedeeltelijk te verklaren doordat het wegen en hanteren van de dieren noodzakelijk is voor het verzamelen van gegevens en dus intensieve arbeid vergt. Bedrijfsopvolging gebeurt in deze fase vaak op basis van visuele waarnemingen. Objectieve, bedrijfsspecifieke kengetallen zouden hier nochtans een meerwaarde betekenen. Volgende begrippen kunnen als kengetal in de vleesvarkenshouderij zeker een meerwaarde betekenen.

Startgewicht Het startgewicht is een bepalende factor voor het verdere verloop in de vleesvarkensfase. Praktijkstudies tonen aan dat varkens met een laag startgewicht (geboortegewicht, speengewicht of opzetgewicht in de biggenbatterij) in de verdere levensfase het nooit goed doen tegenover biggen met een hoog startgewicht. De gemiddelde leeftijd bij slachten ligt ruim 2 weken hoger bij de lichtste geboorteklasse ten opzichte van de zwaarste geboorteklasse.

Dagelijkse groei Een voldoende hoge dagelijkse groei is belangrijk, onder andere om zo veel mogelijk afmesttrondes mogelijk te maken binnen een bepaalde periode. De voederopname is afhankelijk van de drinkwateropname. Controleer daarom regelmatig de drinknippels. Biggen die onvoldoende water kunnen drinken, zullen minder voeder opnemen en bijgevolg een lagere groei kennen. Een verbetering van dagelijkse groei wordt verkregen door het toepassen van meerfasenvoeding. Zowel de dagelijkse behoefte aan voeder als de ideale samenstelling van dit voeder evolueert in functie van de leeftijd en het productiestadium van het varken.

Eindgewicht en karkaskwaliteit De vraag die ons momenteel bezighoudt, is de vraag van het ideale aflevergewicht. Het antwoord is afhankelijk van de kostprijs van het voeder en je moet ook rekening houden met een sterk toenemende voederconversie tegen het slachtmoment. De boodschap is doorgaans om niet te vroeg te leveren, vermits de laatste kilo's winst opleveren, maar ook niet te laat, namelijk voor het varken begint te vervetten. De uiteindelijke karkaskwaliteit is immers mee bepalend voor een goede eindafrekening. Het vleespercentage

Kengetallen in de vleesvarkensfase blijken in de praktijk niet of zeer sporadisch voorhanden te zijn. Dit betekent dat bijsturing en bedrijfsgerichte advisering op gebied van zoötechnische prestaties niet of nauwelijks mogelijk zijn.

speelt hierin een zeer bepalende rol en wordt daarom vaak meegenomen als kengetal.

Dagen in afmest en rotatiecoëfficiënt Het aantal dagen in afmest wordt door een aantal factoren bepaald, zoals begingewicht, dagelijkse groei en aflevermoment. Het afleveringstijdstip wordt uiteindelijk bepaald door de lichtste of traagst groeiende dieren. Aan de hand van de duur van de afmestperiode wordt de rotatiecoëfficiënt bepaald (365 dagen/aantal dagen in afmest). Een korte afmestduur resulteert in een hoger rotatiecoëfficiënt. Dit theoretisch begrip geeft een goed idee van de rotatie op het bedrijf.

Voederconversie De voederconversie (hoeveelheid krachtvoeder per kg vleesproductie) in praktijkbedrijven ligt rond 2,7 à 2,8 en is doorheen de jaren gedaald. Bij aankoop van een voeder moet niet enkel naar de kostprijs van het voeder worden gekeken, maar ook naar het energiegehalte van het voeder. Een hoog energiegehalte betekent doorgaans een betere (een lagere) voederconversie, een snellere groei en een beter uitgegroeid karkas dat in het slachthuis meer opbrengt. Daarnaast hangt de voederconversie ook nog samen met andere factoren zoals gewicht bij opzet, aflevergewicht en de ziektedruk.

Uitval Uitval heeft verschillende oorzaken, zoals achterblijven in groei, luchtwegaandoeningen, kreupelheid, zenuwaandoeningen en staartbijten. Het gemiddelde sterftepercentage in de Vlaamse varkenshouderij ligt net boven 3,2%, maar het is vanzelfsprekend belangrijk de uitval te minimaliseren.

Hokoppervlakte Hokdensiteit wordt (voorlopig) zelden als kengetal gehanteerd, maar is toch belangrijk binnen de vleesvarkenproductie. Dit kengetal hangt namelijk samen met de zoötechnische prestaties, het voorkomen van gedragsproblemen (oor- en staartbijten), het stalklimaat en de gezondheid (ziektedruk) van de varkens. Recente onderzoeken suggereren dat een hokdensiteit onder de maximaal toegelaten densiteit in een betere groei en voederconversie resulteert.

Metten is weten, ook bij de biggen en vleesvarkens

Het opvolgen van kengetallen in de biggenbatterij kan dus een middel zijn om al dan niet bij te sturen tijdens de opfokfase. De kosten verbonden aan de aankoop van een weegschaal en de werktijd, kunnen (deels) op de verbeterde technische kengetallen worden verhaald. Kengetallen in de vleesvarkensfase blijken in de praktijk niet of zeer sporadisch voorhanden te zijn. Dit betekent dat bijsturing en bedrijfsgerichte advisering op gebied van zoötechnische prestaties niet of nauwelijks mogelijk zijn. Kortom, dit is een pleidooi om ook tijdens de vleesvarkensfase informatie te verzamelen door het wegen van de dieren en het voederverbruik te registreren. ■